

Una història de repressions, a un i altre costat del conflicte, que deixà morts innocents. Primer, la repressió que afectà principalment els sectors socials i polítics identificats amb el bàndol rebel, en particular militars i religiosos, que tingué en els assassinats de la Mola (agost del 1936) i del vaixell-presó *Atlante* (novembre del 1936) els episodis més tràgics, i després, la dura repressió que va seguir l'ocupació militar de Menorca pels franquistes i que afectà molts de menorquins.

Setanta anys després, la proposta aprovada pel plenari de Ciutadella, gràcies al suport de PP i PMQ (Partit Menorquí), de dedicar un carrer a les "víctimes de la repressió marxista del Front Popular", ha tornat a obrir velles ferides en el si de la societat menorquina. El Govern espanyol estudia jurídicament si l'acord pot incórrer en un delictes d'apologia del franquisme.

El Partit Popular de Ciutadella ha fet el seu exercici particular de memòria històrica guerracivilista i ha aprovat, amb el suport del seu soci de govern, el Partit Menorquí, de fer un homenatge a les víctimes del bàndol franquista que moriren assassinades a Menorca durant el govern del Front Popular, amb exclusió expressa de les moltes víctimes del bàndol republicà. Si algú com Koselleck, que recomana un "oblit actiu" –que oblidí el deute però no els fets– davant d'episodis traumàtics com aquests girés el cap al que succeeix al ponent de l'illa, trobaria potser l'exemple més clar del que significa utilitzar la memòria per enfortir el traumatisme del conflicte. Recollint la proposta que va fer arribar el maig passat a l'Ajuntament un grup de 518 ciutadans demanant un reconeixement institucional a les 38 "víctimes de la repressió marxista", l'equip de govern de Ciutadella ha aconseguit treure endavant la iniciativa en el plenari, amb els vots en contra de tota la resta de partits polítics: PSM, PSOE, Fòrum Ciutadà i Unió Centristes de Menorca. Tot això, després de rebutjar la petició d'UCM i de la coalició esquerrana del Fòrum de retirar la proposta de l'ordre del dia i de no fer cas a l'esmena del PSM amb què demanava que el plenari condemnés el cop d'estat del general Franco "que va desencadenar la Guerra Civil" i fes extensiu l'homenatge a les víctimes de la repressió de la dictadura franquista. El PP animà els na-

Ciutadella i Guerra Civil: l'oblit de l'oblit

cionalistes a transformar la seva esmena en una moció perquè es pogués defensar en un proper plenari, assegurant que rebria també el suport del seu partit (el PSM proposava d'ampliar la llista d'homenatjats a les 56 persones mortes pels franquistes a Ciutadella), però aixecà la mà finalment per donar suport a la proposta presentada pel col·lectiu de ciutadans encapçalat pel simpatitzant franquista Juan Triay Lluç. President de l'Associació en Defensa de la Propietat, Triay ha demostrat la seva capacitat de

La Guerra Civil va deixar, a Menorca, més de 600 morts d'un i altre bàndol. Dins del marc general de les Illes, a Menorca en concret el conflicte presentà unes característiques força peculiars, a diferència del que passà a Mallorca i a les Pitiüses, pel fracàs de l'alçament militar del juliol del 1936 i el manteniment de l'illa dins la zona fidel al govern de la República fins a l'ocupació per les tropes franquistes el febrer del 1939.

pressió sobre el govern municipal, per exemple, quan va aconseguir que l'Ajuntament modificués el reglament de cementiris de la ciutat i reconegués per primera vegada la propietat privada dels títols funeraris i rebaixés les taxes que es cobraven als usuaris per la prestació dels serveis de cementiris.

Les paraules del tinent de batlle d'Urbanisme i Cultura de Ciutadella, Avel·lí Casanovas, assegurant que l'equip de govern no faria "distincions" entre un bàndol i l'altre, han quedat desmentides

pels fets. Després d'afirmar que qualsevol persona que hagi mort assassinada per culpa d'una guerra –"amb independència de quina sigui la seva raça, ideologia o religió"– mereix el reconeixement de l'Ajuntament, el president de la junta local del PP rebutjava, tot seguit, amb el suport de la resta dels seus companys de partit i del PMQ, la petició de retre homenatge a les persones mortes o afusellades durant la Guerra Civil, tant del bàndol franquista com del republicà, com ha proposat, de fet, el PSM.

Un dels partits polítics que ha estat més bel·ligerant contra l'homenatge de PP i PMQ a les víctimes del bàndol franquista és el Fòrum Ciutadà-Esquerre Unida-

Els Verds. El seu únic representant a l'Ajuntament, Luis Camarero, recorda que el Parlament europeu va condemnar el règim de Franco i que la llei de la memòria històrica prohibeix fer apologia del franquisme. El Fòrum-EU-EV ha acusat el govern municipal de Ciutadella de ser ocupat, per un costat, per "l'ala més extrema de la dreta insular", i de seguir una estratègia de "mentides", "enganyifes" i "manipulacions". Ha recordat que els "ultres" que han portat la proposta davant l'equip de Govern "són els mateixos que durant les primeres eleccions democràtiques amenaçaven amb pals i cadenes de ferro els joves de l'esquerre que aferraven cartells en les nits dels primers anys vuitanta". El Fòrum creu que si es vol retre un homenatge a les víctimes, ha de ser un homenatge a totes les víctimes, sovint innocents, de la Guerra. Aplicant la lògica del PP, "si Batasuna no condemna la violència d'ETA, és terrorista; aleshores, si el PP no condemna el règim de Franco, és franquista". Una lògica que, segons el Fòrum, "se suma a l'evidència de franquistes dins les files del Partit Popular".

Evidentment, les advertències del Fòrum no han passat desapercebudes per al Govern espanyol. L'acord adoptat pel plenari de l'Ajuntament de Ciutadella serà recorregut, probablement, per l'estat, perquè contradiu la llei de la memòria històrica aprovada per l'executiu de Madrid i que es troba vigent des del passat 8 de juliol. El director insular de l'administració general de l'estat, l'exconseller socialista Javier Tejero, ha encarregat als seus serveis jurídics que estudiïn si el reconeixement institucional vulnera o no la llei. Si els advocats confirmen que hi ha indicis de violació de la llei, l'informe serà remès a la Delegació del Govern a Palma perquè sigui el delegat mateix, Ramon Socías, qui signi la interposició del recurs, la qual cosa traslladaria la resolució del cas als tribunals de justícia. El director insular, Javier Tejero, ha recordat que l'Ajuntament de Ciutadella, tot i ser sobirà, també ha de complir la llei.

La proposta ciutadana que han fet bona, amb els seus vots, PP i PMQ, sorgeix com a reacció a l'aprovació, pel plenari, d'una moció presentada pel Fòrum Ciutadà en la qual es proposava retre un homenatge als menorquins que van morir als camps de concentració de Mauthaus-

sen, amb una exposició de motius que el promotor de l'homenatge a les víctimes del Front Popular, Juan Triay, ha qualificat de "revengista", pels seus atacs al règim del general Franco. Triay, que ha mantingut polèmiques per la premsa local amb els regidors del PSM, amb motiu de l'homenatge, ha assegurat que "els partits del Front Popular també van aportar les seves muntanyes de sorra en els fets que van desencadenar els actes sagnants de la Guerra Civil". "Els primers fets sagnants a gran escala –segons ha afirmat Triay– es van viure amb la revolució del 1934, 'desencadenada' pels seus coreligionaris –en al·lusió al PSM–. I ja a l'any 1936, amb l'anul·lació d'actes de diputats electes, tancament i assalt de diaris i centres polítics de dreta, detencions i empresonaments arbitraris, incendis de temples, convents, biblioteques i obres d'art de centres religiosos, crims d'estat com l'assassinat de José Calvo Sotelo i altres intents de magnicidi, etc." Com ja va fer el PP al Parlament balear, Triay ha demanat que si s'ha de condemnar el "cop d'estat franquista", es condenni també, de la mateixa manera, el "cop d'estat socialista del 1934".

Discrepàncies i acusacions mútues de manipulació que no amaguen la realitat dels més de 600 morts que la Guerra Civil va deixar a Menorca, d'un i altre bàndol. Com ha recordat recentment el professor Joan Francesc López Casanovas amb motiu de la publicació de l'obra *Episodis de la Menorca llibertària*, que conté els escrits memorialístics de Florian Cardona Pons (Maó, 1910-2003), anarquista de convicció i d'acció, que reorganitzà l'any 1979 la CNT a Menorca: "S'hi patiren [a Menorca] bombardeigs de l'aviació franquista, amb un sentiment d'angoixa i desesperada impotència per la mort d'éssers humans, víctimes innocents. Com a contrapartida, això ocasionava actes recriminables: es donava mort a oficials de l'exèrcit aixecat que romanien presos esperant judici. Fets que s'expliquen, però que des del punt de vista humà no poden justificar-se, encara que se sap que a l'altre bàndol passava el mateix..." A Ciutadella, la commemoració de la Guerra Civil no ha significat fer teràpia de la memòria, més aviat sembla que ha ressuscitat la capacitat més destructora dels records.

Carles Marquès